

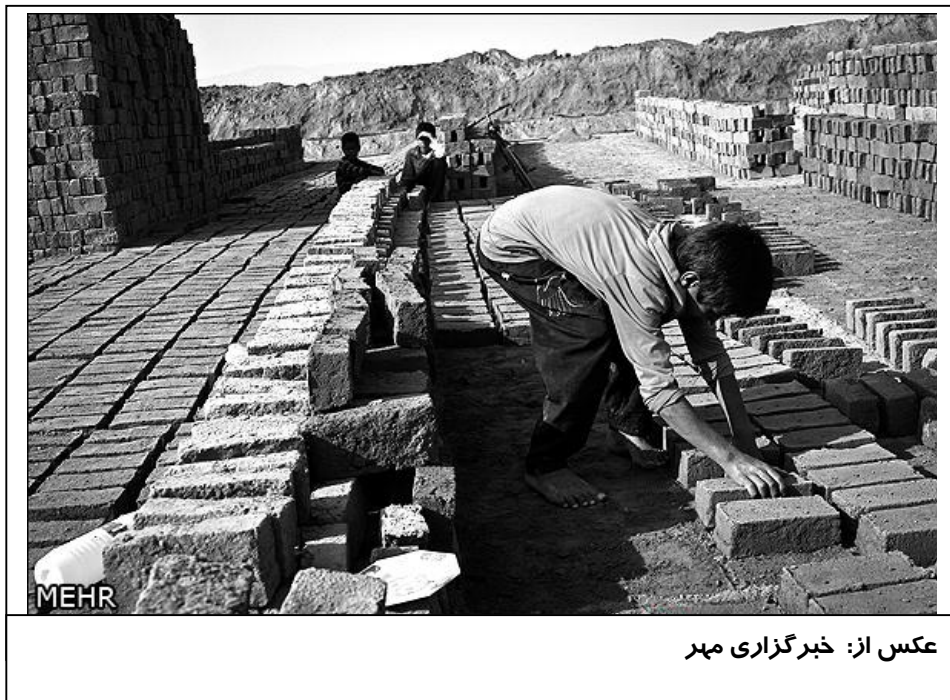
Network for assisting
Work and street children

شبکه یاری کودکان کار و خیابان

خبرنامه شبکه یاری کودکان

کار و خیابان

شماره ۱۷ / نیمه دوم سال ۱۳۹۱

عکس از: خبرگزاری مهر

شبکه یاری کودکان کاروخیابان

نیمه دوم سال 1391

نوشتاری از اردشیر رستمی: سنگ‌ها هم در بهار سبز می‌شوند.....۳

آموزش با کیفیت..... ۱۰-۴

گزارش مراسم روز جهانی کودک..... ۱۳-۵

بیانیه شبکه یاری کودکان کار وخیابان بمناسبت روز جهانی کودک. ۱۵-۱۴

شعر: به آفتاب بگویند..... ۱۶

معرفی کتاب‌های تربیتی..... ۱۸-۱۷

گزارش خلاصه فعالیت‌های انجام شده در مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک..... ۲۳-۱۹

گزارش خلاصه فعالیت‌های شبکه یاری در شش‌ماهه دوم سال ۹۱..... ۲۶-۲۴

مسئول خبرنامه : فاطمه قاسم‌زاده- انجمن پویا

چاپ و صحافی : چاپ پردیس دانش

همکاران این شماره: موسسه رویش نهال جوان - انجمن پژوهشی،

آموزشی پویا - انجمن حمایت از حقوق کودک

حروف نگارو صفحه آرا : ربابه کمایی

سنگ ها هم در بهار سبزمی شوند

- امیدوارم در تنگی ماهی نبینی ، ماهی ها در تنگ سرگیجه می گیرند ، خسته می شوند و می میرند. ماهی ها باید سفر کنند و بروند هر جا که دلشان می خواهد . ماهی ها در تنگ به جایی نمی رسند . کسی حتی به ماهی ها در تنگ قلاب هم نمی اندازد. ماهی ها باید بروند و شعرهای شاد بشنوند، ترانه بشنوند، قصه بشنوند. قصه های تنگ همیشه دل گیر است.

- قصه سبزه ها قصه دیگری است. سبزه ها بهترین روزها را با ما زندگی می کنند. ترانه های ما را می شنوند. خوابها و بیداری ما را می بینند ولی ما آن ها را پشت ماشینها می گذاریم و باد آن ها را به خیابان پرت می کند. بهار برای سبزه ها فصل مرگ است. سبزه ها را حتی به آب هم نباید داد. آب آن ها را کجا می برد؟ می برد و همه شان را در جایی گیر می اندازد و خفه می کند. سبزه ها را باید به زمین داد . سبزه ها را کنار رودخانه ای بکار. دست کم چند صبحی بیشتر زندگی می کند.

- یک انتظار برایت آرزو می کنم، آدم ها سالهاست زیاد انتظار نمی کشند. انتظار آدم را زیبا می سازد. انتظار لباس های آدم را عوض می کند. خانه را تمیز می کند. بوی غذا را بلند می کند. شیشه ها را پاک می کند و غبار را از روی کلمات برمی دارد. یک سنگ هم برایت آرزو می کنم. سنگ ها هم انتظار می کشند. سنگ ها هم قصه ها را شنیده اند. سنگ ها نیاکان زمین اند. سنگ ها هم در بهار سبزمی شوند.

اردشیر رستمی

اسفند ۹۱

آموزش با کیفیت

آموزش یکی از نیازهای و حقوق اساسی کودکان است که در رشد و سلامت آنان و ایجاد زندگی بهتر برای آنها نقش موثری دارد. ضرورت آموزش به ویژه در دوران حساس کودکی از دیرباز مورد پذیرش همگان بوده است. کیفیت آموزش شامل اهداف، محتوا، روش ها و توانایی آموزش دهندگان است. چه آموزش‌هایی باید به کودکان داده شود؟ کودکان چگونه و با چه روش‌هایی یاد می‌گیرند؟ اهداف آموزش و پرورش کودکان کدام است؟ چه کسانی و با چه توانمندی‌هایی به کودکان آموزش می‌دهند؟ این‌ها پرسش‌هایی است که موضوع گفت و گوی کارشناسان آموزشی، تربیتی، روان‌شناسی، جامعه‌شناسی و نهادهای فرهنگی بین‌المللی است.

در کشور ما، مراکز آموزشی - حمایتی کودکان کار و خیابان سال‌هاست که به ضرورت آموزش کودکان و خانواده‌ها، برای ایجاد تغییر در زندگی آنها پی برده‌اند و دارای برنامه‌های آموزشی جامع هستند. طبیعتاً مروری بر کیفیت این آموزش‌ها می‌تواند اثربخشی آنها را افزایش دهد.

موضوع آموزش با کیفیت در جلسات عمومی شبکه یاری کودکان کار و خیابان مطرح شد و قرار شد این مساله توسط سازمان‌های عضو شبکه یاری مورد بحث و گفت و گو قرار گیرد.

آموزش با کیفیت از دیدگاه‌های متفاوت مورد توجه قرار گرفته است. این دیدگاه‌ها عبارتند از دیدگاه روان‌شناسی و علوم تربیتی، جامعه‌شناسی، سازمان علمی- فرهنگی بین‌المللی (یونسکو، یونیسف و پیمان نامه حقوق کودک) قرار شد هر انجمن یکی از دیدگاه‌ها را بررسی و در جلسه عمومی شبکه یاری ارائه دهد.

متن زیر که دیدگاه سازمان های بین المللی را در ارتباط با آموزش با کیفیت مطرح می‌سازد توسط خانم طیبه شریف پور نماینده انجمن حمایت از حقوق کودکان در جلسه اسفندماه شبکه یاری ارائه شد.

با سپاس فراوان از خانم شریف پور نوشته ایشان جهت آگاهی و استفاده هم‌کاران آورده می‌شود.

کمیته هم‌آهنگی شبکه یاری

«آشنایی با دیدگاه کمیسیون ملی یونسکو - فرآیند یادگیری»

سازمان تربیتی- علمی و فرهنگی ملل متحد- یونسکو در چهارم نوامبر ۱۹۴۶ تاسیس شد و در شانزدهم نوامبر همان سال چهل و شش کشور از جمله ایران اساس‌نامه آن را امضا کردند، یونسکو در بند اول اساس‌نامه خود هدف از تشکیل این سازمان را چنین بیان می‌دارد:

«کمک به استقرار صلح و امنیت از طریق ترویج همکاری میان ملت‌ها در زمینه‌های آموزش، علوم و فرهنگ به‌منظور افزایش احترام همگان به عدالت، حاکمیت قانون، حقوق بشر و آزادی‌های اساسی برای همه، بدون توجه به تفاوت‌های نژادی، جنسیت، زبان و مذهب، مطابق با منشور ملل متحد»

یونسکو هر شش سال یک‌بار راهبرد میان‌مدت خود را تنظیم و اهداف راهبردی و نتایج مورد انتظار فعالیت‌های خود را مشخص می‌کند. راهبرد میان‌مدت ۲۰۱۳ - ۲۰۰۸ یونسکو که چارچوب برنامه‌های فعالیت‌های یونسکو را در همه زمینه‌ها در سطوح ملی، محلی، منطقه‌ای و بین‌المللی برای شش سال آینده مشخص کرده است از پنج هدف فراگیر و برنامه‌محور ذیل شکل گرفته است:

الف - تامین آموزش کیفی برای همه و یادگیری مادام‌العمر.

ب - به‌کارگیری دانش و سیاست علمی در خدمت توسعه پایدار.

ج - مقابله با چالش‌های جدید اخلاقی و اجتماعی.

- د - تقویت تنوع فرهنگی، گفت‌وگوی بین فرهنگی و فرهنگ صلح.
ه - ایجاد جوامع دانش‌مدار فراگیر به کمک اطلاعات و ارتباطات.

الف - تأمین آموزش کیفی برای همه و یادگیری مادام‌العمر*

نظر به اینکه آموزش، کانون توسعه پایدار انسانی است و ابزاری اساسی برای تحقق اهداف توسعه هزاره به‌شمار می‌رود. توسعه و شکوفایی اقتصادی جوامع به توانایی کشورها در آموزش همه اعضای جامعه بستگی دارد. آموزش فرهنگ‌ها را غنی می‌سازد، درک متقابل را فراهم می‌کند و منجر به شکل‌گیری جوامع صلح‌طلب می‌شود. یونسکو بر آموزش به‌عنوان یک حق و عامل اصلی توسعه کامل ظرفیت‌های انسانی صحنه می‌گذارد.

هدف یونسکو از «تأمین آموزش کیفی برای همه و یادگیری مادام‌العمر» بر چهار اصل بقرار ذیل استوار است (چهار ستون تعلیم و تربیت):

- ۱ - یادگیری چگونه دانستن - کسب ابزارهای درک و شناخت (آموختن برای یادگرفتن).
- ۲ - یادگیری انجام دادن (آموختن برای به‌کار بردن).
- ۳ - یادگیری زندگی با یک‌دیگر (آموختن برای زیستن).
- ۴ - یادگیری چگونه بودن (آموختن برای باهم زیستن).

۱ - یادگیری چگونه دانستن (آموختن برای یادگرفتن)

با توجه به تغییرات سریع ناشی از پیشرفت علمی و فعالیت‌های جدید و متنوع اقتصادی و اجتماعی، این یادگیری به‌عنوان «وسيله» کمک می‌کند تا افراد درحد کفایت نسبت به محیط خود آگاهی پیدا کنند، مهارت‌های شغلی خود را توسعه دهند و با دیگران ارتباط برقرار سازند و دراین نوع یادگیری هدف «لذت ادراک، دانستن و کشف کردن» است. فرد را قادر به شناخت جنبه‌های مختلف محیط اطرافش می‌کند و همین‌طور باعث برانگیخته شدن حس کنجکاوی فکری و تحرک قوه انتقادی وی می‌شود و از طریق کسب استقلال و قوه تشخیص موفق به درک واقعیت می‌سازد.

لذا ضرورت دارد همه کودکان در هر جا که هستند قادر به یادگیری روش‌های علمی مورد لزوم در قالب‌های مناسب گردیده تا در زندگی «دوستان دانش» شوند، یادگیری دانش متضمن یادگیری «چگونه آموختن» است که این خود قدرت‌تمرکز، حافظه و تفکر را می‌طلبد. قوه حافظه را باید از کودکی پرورش داد، به کار انداختن قوه تفکر کودکان ابتدا توسط والدین و سپس توسط معلمان صورت می‌پذیرد، لذا درگیر کردن حافظه کودکان در تمرینات سنتی و خسته‌کننده مدارس درست نیست. ضروری است مسیری را دوطرفه بین واقعیت و مجاز یا خیال طی کند. آموزشی موفق پنداشته می‌شود که اصول و انگیزه را فراهم سازد تا به کمک آن بتوان در طول زندگی نه تنها در هنگام کار بلکه خارج از محیط کار نیز به یادگیری ادامه داد و چنین یادگیری گذرنامه ورود به آموزش مادام‌العمر را فراهم می‌کند.

۲- یادگیری انجام دادن (آموختن برای به کار بردن)

یادگیری برای دانستن و به کار بستن تا حدود زیادی تفکیک ناپذیرند. پرستشی همیشه مطرح است، «کودکان را چگونه تعلیم دهیم تا آنچه را که آموخته‌اند در عمل به کار گیرند؟» و «چگونه تعلیم و تربیت می‌تواند به مفهوم قابل لمس برای موفقیت نسل آینده مطابقت داشته باشد؟» باید بیان داشت که «یادگیری به کار بستن» به آن معنا نیست که صرفاً فرد را برای انجام کار عملی کاملاً معین آماده‌سازی کند، بلکه این یادگیری آمیزه‌ای از مهارت به مفهوم واقعی کلمه، رفتار اجتماعی (توانایی برقراری ارتباط)، تمایل به کارهای گروهی، ابتکار و آمادگی قبول مخاطرات و مدیریت برخورد می‌باشد و افراد علاوه بر یادگیری اجرای کار، شایستگی‌هایی را کسب می‌کنند که توان پرداختن به شرایط گوناگون و غالباً پیش‌بینی نشده را داشته باشند. البته در روش‌های آموزشی امروز توجهی کافی به این ویژگی‌ها نمی‌شود. اگر به

دانش آموزان در حین تحصیل فرصت تجربه اندوختی و توسعه توانایی‌های فردی از طریق دخالت در طرح‌های عملی یا کار اجتماعی داده شود، در واقع دانش و فنون درهم آمیخته شود، به سهولت بیشتری می‌توانند به توانایی‌ها و مهارت‌های لازم که همان «مهارت زندگی» است دست یابند. در طول تحصیل هرچه بیشتر به روش‌های تلفیق کار و تحصیل اهمیت داده شود، یادگیری بهتر محقق می‌شود. امروزه بخش خدمات و انجام فعالیت‌های اجتماعی و اقتصادی انواع جدید مهارت‌هایی را می‌طلبد که بیشتر رفتاری هستند تا فکری، لذا تعیین محتوای برنامه‌های آموزشی که قادر به ایجاد این توانایی‌ها و بروز استعدادها می‌شوند مدنظر است.

۳- یادگیری زندگی با یکدیگر (آموختن برای زیستن)

دنیای امروز دنیای خشنی است، کشمکش‌ها و تضادها پیوسته در طول تاریخ وجود داشته‌اند و خطر خودویران‌گری انسان در قرن گذشته به وجود آمده و در قرن جاری تشدید یافته است، توده مردم از طریق رسانه‌های جمعی «نظاره‌گران بی اراده» و یا حتی «گروگان» آن‌هایی می‌شوند که باعث ایجاد کشمکش‌ها هستند. تعلیم و تربیت تا کنون قادر به کم کردن چنین مواردی نبوده. آیا با احترام به دیگران و به فرهنگ و ارزش‌های معنوی آنان می‌توانیم تعلیم و تربیتی را ارائه کرد که از تضادها و کشمکش‌ها جلوگیری کند و حل مسالمت‌آمیز آن‌ها را میسر سازد؟

اندیشه تدریس ضد خشونت در مدارس قابل تقدیر است، اما مشکل رقابت در درون ملت‌ها و بین کشورها اکنون به جنگ اقتصادی ظالمانه ایجاد تنش بین فقیر و غنی منجر شده است، این امر باعث تقسیم کشورها شده و رقابت‌های تاریخی را شدت بخشیده، باید گفت برخی اوقات تعلیم و تربیت با تعبیر نادرست خود از اندیشه رقابت و هم‌چشمی به حفظ چنین حال و هوایی کمک می‌کند. چگونه بهتر می‌توان عمل نمود؟

وظیفه تعلیم و تربیت از یک سو آموزش تفاوت‌های نژادهای مختلف بشرو در عین حال آگاهی از شباهت‌های بین آن‌ها و رابطه متقابل تمامی

انسان‌هاست و مدارس باید از همان دوران کودکی از هر فرصتی استفاده کنند و این دو مورد (۱ - شناخت تدریجی دیگران ۲ - تجربه اهداف مشترک در طول زندگی) را به کودکان بیاموزند و باید بیان داشت که برای شناخت دیگران شخص ابتدا باید خود را بشناسد. برای این که تعلیم و تربیت، بینش صحیحی از جهان به کودکان ارایه دهد، باید نخست به آن‌ها کمک کرد تا خود را بشناسند و یادگیرند که خود را بجای دیگران قرار دهند تا واکنش‌های آنان را درک کنند، توسعه چنین یکدلی در مدرسه در قالب رفتار اجتماعی در طول زندگی متمرتمر خواهد بود. با آموزش دادن به نوجوانان برای سازگاری با دیدگاه‌های قومی و مذهبی دیگر می‌توان از عدم تفاهمی که منجر به خشونت در میان بزرگسالان می‌شود جلوگیری کرد. آموزش واقعی نباید در جهت طرد دیگران قدم بردارد، پذیرش دیگران از طریق گفت‌وگو و مذاکره یکی از ابزارهای است که تعلیم و تربیت نیازمند آن است. لذا تعلیم و تربیت رسمی در برنامه‌های خود ضرورت دارد زمان و فرصت کافی در اختیار کودکان و نوجوانان قرار دهد از همان کودکی آن‌ها را با تعهدات و مسئولیت‌های مشترک خود از طریق مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی (کمک به محرومان، خدمات بشردوستانه و...) آشنا سازد، زیرا زمانی که هم‌بستگی در انجام کار ایجاد شود و هدف مشترک و برجسته شود کشمکش‌ها رنگ می‌بازد.

۴ - یادگیری چگونه بودن (آموختن برای با هم زیستن)

همه انسان‌ها باید قادر به توسعه مستقل تفکر انتقادی خویش باشند و قوه تشخیص خویش را به‌منظور تصمیم‌گیری در مورد آنچه در شرایط مختلف لزوماً صورت‌پذیرد، شکل دهند. تعلیم و تربیت ضرورت دارد کودکان و نوجوانان را قادر به حل مشکلات خود کند، خود تصمیم بگیرد، خود مسئولیت خویش را به‌دوش بکشد، تا از دنیای پیرامون شناخت داشته و مسئولانه و عادلانه رفتار کند و در واقع نقش اصلی تعلیم و تربیت اعطای آزادی تفکر، قضاوت و تشخیص و قوه تخیل و احساس

به‌منظور شکوفایی استعداد‌های افراد تا حد ممکن و کنترل زندگی خویش است. بنابراین فراهم آوردن هرچه بیشتر فرصت‌هایی برای کودکان و نوجوانان به‌منظور کشف و دستیابی به تجربه‌های زیباشناسی، هنری، ورزشی، علمی، فرهنگی، اجتماعی و رشد خلاقیت و قوه تخیل آنان بسیار با اهمیت است. توسعه فردی که از زمان تولد آغاز و در طول حیات ادامه می‌یابد، فرآیندی منطقی است که از خودشناسی آغاز و به رابطه با دیگران تعمیم می‌یابد، در این معنا تعلیم و تربیت سفری درونی است که مراحل آن با تکامل مداوم شخصیت انسان در ارتباط است. می‌توان گفت تعلیم و تربیت بعنوان وسیله‌ای برای رسیدن به زندگی شغلی موفقیت‌آمیز، فرآیندی فردی و در عین حال پی‌ریزی روابط متقابل اجتماعی است.

در پایان با توجه به چهار نوع یادگیری اساسی که اشاره شد، ضرورت دارد این یادگیری‌ها درهم آمیزند تا یک‌دیگر را تکمیل و در یک‌دیگر رسوخ کنند، این زنجیر آموزشی که با زندگی همراه است و به‌منظور پوشش دادن به همه جامعه گسترش یابد و این چرخه همان آموزش مادام‌العمر می‌باشد. آموزش مادام‌العمر کلید قرن بیست و یکم و به‌منظور سازگاری با نیازهای تکاملی بازار کار و تسلط بهتر بر چارچوب زمان‌بندی متغیر و آهنگ هستی افراد خواهد بود.

طیبه شریف‌پور

انجمن حمایت از حقوق کودکان

منابع:

یادگیری گنج درون - دفتر همکاری‌های بین‌المللی آموزش و پرورش

دفترچه آشنایی با کمیسیون ملی یونسکو- ایران

*نظر به اینکه موضوع این یادداشت آشنایی با دیدگاه یونسکو در خصوص آموزش و یادگیری می‌باشد، لذا صرفاً به درج مطالب درمورد بند الف اهداف پرداخته شده است

گزارش مراسم روز جهانی کودک

- برگزاری مراسم توسط شهرداری کل در ۲ بخش مجزا برگزار گردید:
- ۱ - با دعوت از مسئولین و مدیران انجمن‌های فعال در حوزه کودکان کار و خیابان و عضو شبکه یاری کودکان کار و خیابان در ساعت ۲ بعد از ظهر در یک سالن با حضور مدیرعامل سازمان رفاه، خدمات و مشارکت‌های اجتماعی و مدیرکل آسیب‌های اجتماعی و ... با اهدای لوح سپاس به انجمن‌ها از آنان تقدیر بعمل آمد.
  - ۲ - جشن روز جهانی کودک با حضور حدود ۵۰۰ کودک از جمله کودکان کار و خیابان تحت پوشش مراکز و مربیان و مسئولین انجمن‌های مرتبط و داوطلبین و سایر افراد فعال در حوزه کودکان و دعوت از هنرمندان گروه کودک صدا و سیما و دانشجویان هنر دانشگاه تهران در فضایی باز با تزئینات مناسب این روز و نصب شعارهای مناسب توسط شهرداری و موسسات و مراکز برگزار گردید.
  - ۳ - ارائه طرح پوستر خاص این روز با همکاری اعضای شبکه یاری با عنوان «کودک، صلح، آموزش» و چاپ آن توسط شهرداری و نصب در بسیاری از مناطق منتهی به محل مراسم و توزیع بین انجمن‌ها نیز انجام گردید.
  - ۴ - برنامه‌های اجرا شده در این مراسم:
    - اجرای برنامه‌های متنوع شعبده‌بازی توسط هنرمندان گروه کودک صدا و سیما.
    - برگزاری برنامه توسط عمو نیما، مجری شبکه ۲ گروه کودک که مورد استقبال کودکان قرار گرفت.
    - مجری برنامه (خاله رویا) از مجریان برنامه‌های کودک صدا و سیما بود.
    - گروه پنگول از جمله گروه‌های هنری خاص کودکان به اجرای برنامه پرداختند که مورد استقبال کودکان حاضر بود.

۵ - برگزاری برنامه توسط داوطلبین و کودکان موسسه رویش نهال جوان، از جمله:
 خیمه شب بازی - نمایش کوتاه حقوق کودک- اجرای موسیقی- صداسازی
 (آموزش ریتم)- بازی های سنتی- غرفه نقاشی و انجام نقاشی های متری و ...

۶ - اجرای تئاتر و سرود توسط کودکان موسسه کیانا.

۷ - اجرای چندین سرود توسط کودکان و استفاده از آن ها.

۸ - ساخت بادبادک توسط کودکان و استفاده از آن ها.

۹ - ایجاد میز و غرفه برای ارائه فعالیت‌های موسسات و انجمن‌های عضو شبکه یاری کودکان و انجام سرگرمی‌های بسیار متنوع برای کودکان کار و خیابان حاضر در مراسم.

۱۰ - برپایی غرفه‌های هنری، نقاشی پارچه‌های متری و گریم برای کودکان.

۱۱ - در این مراسم ضمن پذیرایی مطلوب از بچه‌ها و میهمانان به کلیه کودکان حاضر جوایز و هدایایی مانند کیف و کوله پشتی و لوازم التحریر کامل اهدا شد.

۱۲ - اسامی موسسات و مراکز و انجمن‌های حاضر در این مراسم که همراه با کودکان خود در این مراسم حضور داشتند:

- موسسه رویش نهال جوان
- انجمن کیانا
- انجمن کوشا
- جمعیت جوانان هزاره سوم

۳- با تشکر از جناب آقای مهندس زارع صفت، آقای دکتر جهانگیری، آقای دکتر محمدی و سرکار خانم افروز و سرکار خانم پورمند (کارشناسان محترم آن دفتر) که موجبات تهیه و تامین ایاب و ذهاب، پذیرایی، جوایز، هدایا و لوح سپاس را عهده‌دار گردیدند.

تهیه تنظیم: موسسه رویش نهال جوان

بیانه شبکه یاری کودکان کار و خیابان

به مناسبت روز جهانی کودک

کودک، صلح، آموزش

ماه مهر، ماه آموزش و دانش و فصل درس و مدرسه است. در این روزها، کوچه‌ها و خیابان‌های شهر از حضور گرم و شاد کودکانی که به مدرسه می‌روند، سرشار می‌شود. کودکانی که سازندگان فردای جامعه ما هستند و برای انجام این نقش به دانش و آگاهی نیاز دارند.

اما آنچه در جامعه ما نگران کننده است، محرومیت تعداد فراوانی از کودکان، از بهره‌مندی از این حق مسلم یعنی آموزش است.

براساس آمار مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، در زمستان سال گذشته، تعداد ۰۰۰، ۲۶۵، ۳ کودک ایرانی زیر ۱۸ سال از رفتن به مدرسه محروم‌اند. به این رقم می‌توان تعداد ۰۰۰، ۲۵۰ کودک افغان را که در ایران زندگی می‌کنند، اضافه کرد.

بدون تردید، این انبوه کودکان بازمانده از تحصیل، که عمدتاً به کار اجباری مشغولند، در دوران پرنشاط کودکی، از بازی، شادی و آموزش محروم‌اند و در نتیجه در دوران بزرگ‌سالی، توانایی و کارایی لازم را برای اجرای نقش مهم خود در جامعه، نخواهند داشت.

آرزوی همه ما این است که تمام کودکان در سراسر جهان شادی و سلامت خود را در خستگی و فشار کار از دست ندهند و با رفتن به مدرسه و دستیابی به دانش و توان‌مندی، خود را برای زندگی شایسته در دوران بزرگ‌سالی، آماده سازند.

اما در دنیای واقعی، این خواسته که حق همه کودکان است، فاصله زیادی با واقعیت دارد. فقر، کودکان را مجبور می‌سازد که در این سال‌های حساس زندگی به نان‌آوران کوچک خانواده تبدیل شوند و کودکی خود را در کوره راه‌های دشوار گم کنند و به سلامت جسمی و روحی آنان نیز آسیب برسد.

حذف کار کودکان به عنوان یک آرمان و تحقق خواست‌های زیر در قالب برنامه‌های عملی قابل اجرا ، حق همه کودکان و وظیفه ما دوستداران کودکان است:

- برخورداری کودکان از حق آموزش و رفتن به مدرسه.
- بهره‌مندی از بیمه و تامین اجتماعی.
- دسترسی کودکان کار به خدمات پزشکی و بهداشتی.
- منع بدترین اشکال کار کودکان مندرج در مقاله‌نامه سازمان بین‌المللی کار.
- استفاده کودکان کار، بدون هیچ‌گونه تبعیض، از حمایت‌های قانونی، مشاوره‌ای، مددکاری، حقوقی، عاطفی، اجتماعی و...

ماده ۲۹ پیمان‌نامه حقوق کودک

اهداف آموزش: هدف از آموزش باید رشد شخصیت، استعدادها و توانایی‌های جسمی و ذهنی کودک در حد امکان باشد. آموزش باید کودک را برای یک زندگی فعال به عنوان یک بزرگ سال در جامعه‌ای آزاد آماده و احترام به خود، والدین، هویت فرهنگی، زبان و ارزش‌های خود و پیشینه فرهنگی و ارزش‌های دیگران را در وی تقویت کند.

به آفتاب بگویند

به آفتاب بگویند

نتابد

ماه در نیاید

پشت هر سنگی

تیراندازی نشانه رفته

است

به کوکان بگویند

به چشمه نیابند

پشت هر سنگی

تیراندازی نشانه رفته

است

به همه بگویند

کودکان افغان

به زمین پر از مین

پا می گذارند

و در هر جست و خیز

دیگر پا ندارند

به همه بگویند

نقل از کتاب در آرزوی رویاها

نوشته‌ها و نقاشی‌های کودکان پناهنده افغان

گردآوری: عبدالرحمان ذکایی

معرفی کتاب‌های تربیتی

کودکان و نوجوانان همیشه با مشکلاتی روبرو می‌شوند. به گفته خانم مونتسوری مربی بزرگ اینالیایی، «هیچ کودکی نیست که مشکلی نداشته باشد و هیچ مشکلی نیست که به بزرگ‌ترها مربوط نباشد» مشکلات کودکان در واقع ریشه در رفتارهای بزرگ‌سالان و شرایط اجتماعی-اقتصادی آنان دارند. مادران و پدران و معلمان نقش موثری در کاهش مشکلات کودکان دارند. نقش معلمان در مراکز آموزشی - حمایتی کودکان کار به دلیل شرایط زندگی فردی و خانوادگی این کودکان، بسیار تاثیرگذار است. در واقع معلمان این مراکز، علاوه بر ایفای نقش خود، خلاءهای ناشی از خانواده این کودکان را نیز باید جبران کنند. آگاهی از روش‌های رفتار مناسب با کودکان، در این زمینه بسیار ضروری است. کتاب‌هایی که معرفی می‌شود می‌تواند برای معلمان در رفتار مناسب با کودکان و نوجوانان مفید باشد.

۱ - ناسازگاری کودکان و نوجوانان (علل و رویکردها)

نوشته دکتر منصف گیتونی - ترجمه خانم دکتر زهرا بازرگان

انتشارات سخن - ۱۳۹۰

مولف در مقدمه به ضرورت آموزش کودکان طرد شده از نظام آموزشی می‌پردازد و بر دو محور مسئولیت و عشق در رابطه با این کودکان تاکید می‌کند.

کتاب شامل فصل‌های زیر است:

ناسازگار کیست، نقش مربی، رفتار ناسازگار، رویکردهای مناسب، فراسوی رویکردها و تمرین‌هایی برای سازگاری.

۲ - انضباط مثبت

یونسکو، دفتر منطقه‌ای آموزش آسیا و اقیانوسیه

ترجمه دکتر زهرا بازرگان

انتشارات سخن - ۱۳۸۹

این کتاب برای شناسایی معلمان و مربیان با کار با کودکان در کلاس‌های آموزش دوستانه و فراگیر است. کتاب شامل فصل‌های زیر است:

کلاس درس فراگیر و دوستانه چیست؟ درک مفهوم تنبیه در برابر انضباط، برقراری رابطه مثبت معلم و شاگرد، ایجاد محیط یادگیری مثبت و حمایت‌آمیز و روش‌های برخورد با دانش‌آموزن چالش‌برانگیز.

فاطمه قاسم‌زاده

انجمن پویا

« بهاران خجسته باد »

رقص این چلچله‌ها، وین همه آوا و نوا
همه گویند که: از راه رسیده است بهار
کاروان گل و زیبایی و شادادی در راه
سخت در جلگه پربرف دویده است بهار
بیدبن غرق جوانه و به رقص آمده است
از در و بام و هوا بس که شنیدست بهار
فریدون مشیری

کودکان باید در برابر هر کاری
که رشد و سلامتی آنان را تهدید
می‌کند حمایت شوند

گزارش خلاصه فعالیت‌های انجام شده توسط

مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک

آیین‌نامه مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک در تاریخ ۱۴/۱۰/۱۳۹۰ توسط هیأت وزیران در ۱۳ ماده به تصویب رسید.

براساس این آیین‌نامه، شورای هم‌آهنگی مرجع ملی شامل نمایندگان شانزده سازمان دولتی و سه سازمان غیردولتی است که برای مدت سه سال انتخاب شدند:

۱ - خانم همایونی از کانون توسعه فرهنگی کودکان و نوجوانان.

۲ - خانم قاسم‌زاده از انجمن پژوهش‌های آموزشی پویا.

۳ - آقای صالحی از موسسه تاک سرزمین من.

شورای هم‌آهنگی مرجع ملی در سال ۱۳۹۱ تا کنون جلسات زیر را برگزار کرده است.

۱ - نشست تخصصی طرح ملی اولویت‌های حمایت از کودک در ایران. این جلسه در تاریخ ۱۳ آذر ۱۳۹۱ در دانشگاه شهید بهشتی برگزار شد.

کلیات طرح به‌منظور تبادل نظر با سازمان‌های مردم‌نهاد مطرح گردید. این طرح با مشارکت مرجع ملی حقوق کودک، دانشگاه شهید بهشتی و یونیسف اجرا می‌گردد. قرار شد به‌منظور مشارکت بیشتر سازمان‌های غیردولتی در اجرای این طرح، اطلاعات بیشتری در مورد آن ارائه گردد.

۲ - دومین جلسه در تاریخ ۶/۲۶/۱۳۹۱ در مرجع ملی برگزار شد.

در این جلسه آیین‌نامه کارگروه‌های تخصصی مورد بحث و بررسی قرار گرفت. براساس این آیین‌نامه چهار گروه کاری به شرح زیر تشکیل می‌شود:

- کارگروه آموزش و اطلاع‌رسانی.

- کارگروه حمایت و هم‌آهنگی.

- کارگروه پایش و ارزشیابی.

- کارگروه حقوقی و قضایی.

سازمان‌های غیردولتی و نمایندگان آن‌ها می‌توانند در دو گروه اول و دوم به فعالیت بپردازند.

۳ - سومین جلسه مرجع در تاریخ ۱۳۹۱/۱۰/۲۶ در دانشگاه شهید بهشتی برگزار شد. در این نشست طرح اولویت‌های حمایت از کودکان در ایران و نیز وضعیت کودکان بازمانده از تحصیل در ایران مورد بررسی قرار گرفت.

۴ - چهارمین جلسه مرجع ملی در تاریخ ۱۳۹۱/۱۲/۲۰ برگزار شد. در این نشست موضوعات زیر مورد بحث و بررسی قرار گرفت:

- جمع‌بندی فعالیت‌های سال ۹۱ و ارائه برنامه پیشنهادی سال ۹۲.
- گزارش وضعیت کودکان بازمانده از تحصیل توسط نماینده وزارت آموزش و پرورش.
- گزارش وضعیت کودکان خیابانی توسط نماینده شهرداری تهران.
- گزارش تشکیل کارگروه‌ها.

امید است مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک با توجه به ساختار گسترده خود بتواند گام‌های موثری در زمینه تحقق حقوق کودکان که بسیاری از آن‌ها مغفول مانده است، بردارد.

به پیوست پیشنهادهای نمایندگان سازمان‌های غیردولتی در شورای هم‌آهنگی مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک جهت آگاهی، اظهارنظر و مشارکت سازمان‌های غیردولتی مرتبط ارائه می‌گردد.

امید است مسئولان و اعضای محترم سازمان‌های غیردولتی در این زمینه نظرات و فعالیت‌های خود را ارائه دهند.

فاطمه قاسم‌زاده

انجمن پویا

مسئولان محترم سازمان‌های غیردولتی کودکان

با سلام و احترام

به اطلاع می‌رساند نمایندگان سازمان‌های غیردولتی در کمیسیون مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک پیشنهادهای خود را در حوزه‌های ایمنی، سلامت و آموزش به منظور اظهار نظر آن سازمان به اطلاع می‌رساند:

۱ - چنانچه در ارتباط با این سه حوزه پژوهش و فعالیتی در سازمان شما انجام گرفته است می‌توانید در صورت تمایل به کارگروه‌های مرجع ملی ارائه دهید.

۲ - چنانچه سازمان‌هایی مایل هستند در هر یک از سه حوزه پیشنهادی کار پژوهشی - آموزشی انجام دهند می‌توانند آمادگی خود را اعلام کنند.

۳ - چنانچه در حوزه‌های دیگری در ارتباط با آسیب‌ها و مشکلات کودکان نظر خاصی دارید اعلام کنید.

۴ - چنانچه به جز موارد بالا پیشنهاد و نظر دیگری دارید اعلام کنید.

از همکاری صمیمانه شما سپاسگزاریم.

نمایندگان سازمان‌های غیردولتی منتخب در مرجع ملی حقوق کودک

پیشنهادات نمایندگان سازمان‌های غیردولتی
در شورای هماهنگی مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک

=====

نمایندگان منتخب سازمان‌های غیردولتی در شورای هماهنگی مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک، پیشنهادات زیر را با اشاره به بعضی مصداق‌ها برای طرح در شورا، ارائه می‌دهند. این پیشنهادات فوریت‌ها و موارد نقض حقوق کودک را که در حال حاضر در جامعه ما وجود دارد در سه حوزه به شرح زیر شامل می‌شود.

۱ - حوزه ایمنی کودک:

مرگ و جراحات کودکان در حوادث ناشی از رانندگی به ویژه در سفرهای سازمان‌دهی شده از طرف سازمان‌های دولتی که در ماه‌های اخیر چندین مورد اتفاق افتاده است.

مرگ و جراحات کودکان در حوادث آتش‌سوزی به ویژه در مواردی که در مکان‌های عمومی و دولتی مانند مدارس به دفعات در کشور رخ داده است. اولویت در رسیدگی به نیازهای اساسی کودکان در حوادث طبیعی از جمله در زلزله، سیل و .... که نمونه‌های متعددی در گذشته و در زلزله اخیر در استان آذربایجان مشاهده شده است.

۲ - حوزه سلامت کودکان

- سوء تغذیه کودکان که به تایید وزارت بهداشت با توجه به نقش تغذیه در رشد و سلامت کودکان باید مورد توجه قرار گیرد. (۱۸ سال).
- وجود ۳،۶۵۲،۰۰۰ کودک بازمانده از تحصیل بر پایه آمار مرکز پژوهش‌های اسلامی در سال ۱۳۹۰ که در سال جاری نیرافزایش یافته است. علاوه بر نقض آشکار اصلی‌ترین حقوق کودکان
- آزار و بدرفتاری با کودکان در اشکال مختلف آن به ویژه در خانواده، در مدرسه و در جامعه که در حال حاضر ابعاد بیشتری پیدا کرده و ضرورت مداخله درست و موثر در آن را نشان می‌دهد.

۳ - حوزه آموزش

آموزش یکی از حقوق اساسی کودکان است که با توجه به سن پایان کودکی براساس کنوانسیون (۱۸ سال) وجود ۳/۶۵۲/۰۰۰ کودک بازمانده از تحصیل بر پایه آمار مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۹۰ که در سال جاری نیز افزایش یافته است، علاوه بر نقض آشکار اصلی‌ترین حقوق کودکان، پدیده‌ای خطرآفرین است.

کودکان کار یکی از پیامدهای کودکان بازمانده از تحصیل هستند که تعداد آنان رو به افزایش است. اگرچه در حال حاضر کار کودکان به علت فقر و نیاز خانواده‌ها به درآمد آنان، اجتناب ناپذیر است، حداقل خواست ما تعهد دولت در اجرای مفاد مقاله‌نامه سازمان بین‌المللی کار که جمهوری اسلامی ایران آن را امضا کرده است، در مورد منع کارهای دشوار برای کودکان است.

اوج تربیت در هماهنگی کامل انسان است با خود،
با جامعه و با انسانیت و ارزش‌های آن

«افلاطون»

گزارش خلاصه فعالیت‌های شبکه یاری کودکان

کاروخیابان در شش ماهه دوم سال ۱۳۹۱

الف - برگزاری جلسات:

- ۱ - برگزاری جلسات ماهیانه شبکه یاری با سازمان‌های عضو خود، در آخرین چهارشنبه هرماه، با سپاس از دوستان شرکت کننده در این جلسات و نیز انجمن کودکان کار کوشا و انجمن حامیان کودکان کار و خیابان که دفتر خود را برای برگزاری این جلسات در اختیار شبکه یاری قرار دادند.
- ۲ - برگزاری جلسات کمیته هم‌آهنگی شبکه یاری برای کمک به زلزله‌زدگان آذربایجان . در برگزاری این جلسات نیز سپاسگزار انجمن کودکان کار کوشا و انجمن هنرآفرین هستیم که دفتر خود را برای برگزاری این جلسات اختصاص دادند.
- ۳- برگزاری جلسات برای برنامه‌ریزی روز جهانی کودک با مشارکت سازمان‌های عضو شبکه یاری .

ب - مشارکت در یاری‌رسانی به زلزله‌زدگان آذربایجان:

- ۱ - سازمان‌های عضو شبکه به ویژه انجمن کودکان در معرض خطر، انجمن کودکان کار کوشا و انجمن پویا، با کمک‌های مالی، حمایتی و آموزشی با همکاری مشترک به یاری زلزله‌زدگان پرداختند. سایر انجمن‌ها نیز به صورت مستقل از زلزله‌زدگان حمایت‌های مالی و آموزشی به‌عمل آوردند.
- ۲ - مشارکت در برگزاری بازارچه خیریه به نفع زلزله‌زدگان در اکباتان.
- پ - شرکت در جلسات سازمان‌های دولتی و غیردولتی:
  - ۱ - شرکت در جلسات یونیسف در ارتباط با کودکان کارو خیابان.
  - ۲ - شرکت در نشست تخصصی خانواده و کودک‌آزاری که از طرف انجمن ایرانی مطالعات زنان در خانه اندیشمندان در تاریخ ۱۰ دی برگزار شد.
  - ۳ - شرکت در جلسات پیش‌گیری از خشونت که از طرف انجمن دفاع از قربانیان خشونت در مهرماه برگزار شد.
  - ۴ - شرکت در جلسه بزرگ‌داشت زنان که از طرف انجمن ایرانی مطالعات زنان در ۹ آبان در خانه اندیشمندان برگزار گردید.

- ۵ - بازدید از نمایشگاه نقاشی کودکان کار افغانی که از طرف یونیسف در ۲۱ آبان در نگارخانه شیرین با همکاری مراکز حمایتی-آموزشی کودکان کار و خیابان برپا شده بود.
- ۶ - شرکت در جلسه مرجع ملی حقوق کودک در دانشگاه شهید بهشتی در روز ۱۳ آذرماه، در این جلسه طرح اولویت حقوق کودک در ایران که با همکاری یونیسف، مرجع ملی و دانشگاه شهید بهشتی اجرا می‌شود، معرفی گردید و در مورد آن گفت‌وگو شد.
- ۷ - شرکت در جلسه آسیب‌های اجتماعی کودکان کار که در روز ۲۱ آذر در دفتر یونسکو برگزار گردید.
- ۸ - شرکت در پنجاهمین سالگرد تاسیس شورای کتاب کودک در ۹ اسفند که در حسینیه ارشاد برگزار شد.
- ۹ - شرکت در همایش بین‌المللی خانواده که با مشارکت انجمن ایرانی مطالعات زنان به مدت دو روز در تالار ایوان شمس در روزهای ۷ و ۸ اسفند برگزار شد. در این همایش مقاله «خانواده و حقوق کودک» از طرف خانم قاسم‌زاده از شبکه یاری ارائه شد.
- ۱۰- شرکت در جلسات مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک . مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک بعد از انتخاب ۳ نفر از نمایندگان سازمان‌های غیردولتی در شورای هم‌آهنگی این مرجع، تا پایان اسفندماه ۴ جلسه برگزار کرده است. خلاصه گزارش این جلسات جداگانه در خبرنامه آورده شده است.
- ۱۱- شرکت در جلسه دفتر آسیب‌های اجتماعی سازمان بهزیستی در تاریخ ۲۱ اسفند ماه . در این جلسه طرح سامان‌دهی کودکان خیابانی که توسط دفتر آسیب‌های اجتماعی وزارت رفاه، تعاون و کار تدوین شده بود مورد بررسی قرار گرفت و تغییراتی در آن پیشنهاد شد.
- ۱۲- شرکت در جلسه معاونت فرهنگی- هنری شهرداری منطقه ۱۹ در تاریخ ۲۲ اسفند ماه . در این جلسه طرح معاونت فرهنگی- هنری این منطقه و فرهنگ‌سرای مهر در ارتباط با کودکان و زنان در معرض خطر و نیازمند حمایت مورد بررسی قرار گرفت.

ج - شرکت در کارگاه‌های آموزشی:

سازمان‌های عضو شبکه در کارگاه‌های آموزشی زیر که از طرف یونیسف و وزارت کشور برگزار شده بود، شرکت کردند:

- برنامه ریزی راهبردی مشارکتی در آموزش پایه از ۱۲ - ۹ آذرماه، در سالن همایش‌های صدا و سیما.
- کارگاه آموزش پایه برای مدیران و مسئولان آموزش از ۲۲ - ۲۰ دیماه در این کارگاه‌ها مدیران و مسئولان مراکز آموزشی و حمایتی کودکان کار شرکت داشتند.
- کارگاه آموزش پایه برای معاونان، مسئولان/مدیران آموزشی، مسئولان پایش و ارزش‌یابی و معلمان. این دو کارگاه در موسسه توسعه منابع انسانی تشکیل گردید.
- شرکت در کارگاه آموزشی حقوق کودک در مصلاهی تهران در تاریخ ۱۸ مهرماه.

د - برگزاری مراسم روز جهانی کودک:

این مراسم با همکاری سازمان‌های عضو شبکه یاری و معاونت اجتماعی شهرداری تهران، روز ۱۶ مهرماه، در بوستان گفت‌وگو برگزار شد. پیش از اجرای این برنامه مراسم تجلیل از فعالان حوزه کودک از جمله مسئولان سازمان‌های عضو شبکه یاری، توسط معاونت اجتماعی شهرداری انجام شد. گزارش مراسم روز جهانی کودک در خبرنامه آورده شده است.

ه - مصاحبه با مطبوعات در ارتباط با کودکان کار و خیابان

این مصاحبه‌ها با هدف طرح مشکلات این کودکان با مردم و مسئولان، جلب حمایت و حساسیت همگان نسبت به این کودکان، با توجه به افزایش تعداد آنان، انجام شده است.

در شش‌ماه گذشته با نشریات زیر در مورد وضعیت کودکان کار و خیابان و

مسائل آنان گفت‌وگو شده است:

روزنامه بهار، اعتماد ملی، دنیای اقتصاد، همشهری، آرمان و نامه شهر.

فاطمه قاسم‌زاده

انجمن پویا

کودک • صلح • آموزش •

روز جهانی کودک گرامی باد

کانون فرهنگی حمایتی کودکان کار (کوشا)
گروه فرهنگی اجتماعی کیانا
موسسه تاک سرزمین من
موسسه توسعه فرهنگی - اجتماعی ره آورد مادر گیل
موسسه حمایتی خانه مهر کودکان
موسسه رویش نهال جوان

سازمانهای عضو شبکه یاری:
انجمن پژوهش های آموزشی پویا
انجمن حامیان کودکان کار و خیابان
انجمن حمایت از حقوق کودکان
انجمن حمایت از کودکان کار
جمعیت جوانان هزاره سوم
جمعیت دفاع از کودکان کار